

Karolina Palka

Uniwersytet Jagielloński
karolina.palka@doctoral.uj.edu.pl
ORCID ID: 0000-0002-7213-2569

**Gdzie wyznaczyć granice prawa do wolności słowa?
Analiza w kontekście pierwszej poprawki do amerykańskiej
Konstytucji oraz doktryny walczących słów****1. Wprowadzenie**

Wolność słowa utożsamiana jest często z wolnością wypowiedzi; obejmuje swym zakresem trzy inne wolności: wyrażania poglądów, pozyskiwania informacji i ich rozpowszechniania¹. Prawo do wolności słowa gwarantuje szereg aktów międzynarodowych. Przykładowo, artykuł 19 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka stanowi, że „każdy człowiek ma prawo do wolności poglądów i wypowiedzi; prawo to obejmuje nieskrępowaną swobodę posiadania poglądów oraz poszukiwania, otrzymywania oraz rozpowszechniania informacji i idei wszelkimi środkami, bez względu na granice”². Sygnatariuszami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka są zarówno Polska, jak i Stany Zjednoczone, sposób regulacji prawa do wolności wypowiedzi w obu tych państwach jest jednak odmienny. Celem niniejszego artykułu jest analiza amerykańskiego modelu prawa do wolności słowa, a następnie odniesienie wyników tychże badań do polskiego porządku prawnego. Powyższe pozwoli na odpowiedź na pytanie, czy taki zakres prawa do wolno-

¹ M. Florczak-Wątor, *Art. 54. Wolność słowa*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.

² Art. 19, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 217/III A w dniu 10 grudnia 1948 roku w Paryżu.

ści słowa, jak ma to miejsce w Stanach Zjednoczonych, możliwy byłby do wprowadzenia w rodzimym porządku prawnym.

Prima facie największe znaczenie dla granic prawa do wolności słowa w amerykańskim prawie mają uregulowania pierwszej poprawki do amerykańskiej konstytucji z roku 1789, która w życie weszła dwa lata później. Wspomniany tu dokument stanowi, że „Kongres nie może stanowić ustaw [...] [...] ograniczających wolność słowa lub prasy”³. Powyższe uregulowanie jest, jak wskazuje się w piśmiennictwie, fundamentalną gwarancją demokratycznego państwa prawa oraz rządów prawa⁴.

Brzmienie pierwszej poprawki *ex lege* wpływa także na przepisy prawno-karne, to jest zarówno na regulacje federalne (obowiązujące na terenie całych Stanów Zjednoczonych), jak i stanowe (obowiązujące na terenie jednego stanu). W obu tych przypadkach, zgodnie z analogiczną do polskiej, zasadą nadrzędności Konstytucji nad aktami prawnymi innego rządu – ich przepisy pozostawać muszą w zgodzie z przepisami ustawy zasadniczej. Tym samym ustawodawca federalny, ale też stanowy nie mogą tworzyć przepisów, które ograniczyłyby wolność słowa w zakresie większym niż ten przewidziany w Konstytucji.

2. Doktryna „fighting words” w amerykańskiej judykaturze

Wyżej wskazana została zasada nadrzędności amerykańskiej konstytucji nad przepisami aktów prawnych niniejszego rządu, a także jedno z podstawowych praw człowieka – prawo do wolności słowa, które gwarantowane jest na podstawie pierwszej poprawki do amerykańskiej konstytucji. Jej treść, jak wskazuje się w piśmiennictwie, w niektórych stanach faktycznych nie jest wystarczająco precyzyjna, uznawana jest nawet za zbyt ogólną⁵. W tym przypadku, fundamentalne znaczenie ma orzecznictwo Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, które zawiera wykładnię pierwszej poprawki. Ten interpretacyjny wpływ naczelnego organu władzy sądowniczej Stanów Zjednoczonych widoczny jest choćby podczas prób karnoprawnego uregulowania mowy nienawiści, która to jest ściśle powiązana z prawem do wolności słowa.

³ *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki. The Constitution of the United States of America*, tłum. M. Król-Bogomilska, Warszawa 1992, s. 37.

⁴ P. Laidler, *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki. Przewodnik*, Kraków 2007, s. 112.

⁵ C.E. Wells, *Discussing the First Amendment*, „Michigan Law Review” vol. 101, issue 6, s. 1566.

Czym jest sama mowa nienawiści? Na potrzeby niniejszej publikacji przyjęto, że jest to poniżanie, obrażanie, zniesławianie, dyskryminacja, tworzenie negatywnych stereotypów, nawoływanie do nienawiści, dyskryminacji, przemocy w stosunku do osób lub grup przede wszystkim (ale nie tylko) z uwagi na ich pochodzenie etniczne, rasę, orientację seksualną, niepełnosprawność, tożsamość płciową i inne⁶.

Z uwagi na szerokie ukształtowanie regulacji pierwszej poprawki do amerykańskiej Konstytucji, w judykaturze i amerykańskim piśmiennictwie pojawił się problem, w jaki sposób ukształtować przepisy prawne (zarówno karne, jak i cywilne) w taki sposób, aby wprowadzić odpowiedzialność prawną za najbardziej negatywne przejawy mowy nienawiści przy jednoczesnym braku sprzeczności regulacji ustawy zasadniczej z aktami niższego rzędu czy precedensami.

Prima facie przełomowe orzeczenie w niniejszej sprawie zapadło w sprawie *Chaplinsky v. New Hampshire*. Walter Chaplinsky, który był Świadkiem Jehowy, w kwietniu 1940 roku w miejscu publicznym w miejscowości Rochester rozdawał ulotki, a także nazywał zorganizowane religie „przekretem” (ang. *rocket*)⁷. Ponadto, nazwał tamtejszego szeryfa „przeklętym oszustem” oraz „przeklętym faszystą”⁸. W konsekwencji został aresztowany, a następnie oskarżony i skazany za naruszenie prawa stanowego, którego przepis stanowił: „Nikt nie może kierować obraźliwych, drwiących, dokuczliwych słów do innej osoby, która zgodnie z prawem przebywa na ulicy lub w jakimkolwiek miejscu publicznym [...]”⁹. Od powyższego wyroku Chaplinsky odwołał się do Sądu Najwyższego stanu New Hampshire. Sąd ten utrzymał w mocy zaskarżony wyrok¹⁰. W Stanach Zjednoczonych występuje inna struktura wymiaru sprawiedliwości, niż ma to miejsce w Polsce – po rozpatrzeniu sprawy w ramach struktur stanowych, po wyczerpaniu toku instancji, stronom przysługuje także odwołanie do najwyższej instan-

⁶ A. Brown, *What Is Hate Speech? Part 1: the Myth of Hate*, „Law and Philosophy” 2017, z. 36, s. 419-420.

⁷ Wypowiedź Irwina Cotlera w transkrypcji debaty w: G. Tischler, *Debate. Freedom of Speech and Holocaust Denial*, „Cardozo Law Review”, 1987, vol. 8, no. 3 (luty), s. 565.

⁸ W.C. Nevin, „Fighting Slurs”: *Contemporary Fighting Words and the Question of Criminally Punishable Racial Epithets*, „First Amendment Law Review” 2015, vol. 14, issue 3, s. 129-130.

⁹ H. Gillman, M.A. Graber, K.E. Whittington, *Chaplinsky v. State of New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942), https://global.oup.com/us/companion.websites/fdscontent/uscompanion/us/static/companion.websites/9780199751358/instructor/chapter_8/chaplinsky.pdf [dostęp: 22.11.2021].

¹⁰ D.A. Herbeck, *Freedom of speech and the communication discipline: defending the value of low-value speech*, „Communication Education” vol. 67, issue 2, s. 246-247.

cji sędowniczej tego kraju – federalnego Sądu Najwyższego. Z tego też powodu oskarżony w niniejszej sprawie, odwołał się do ww. Sądu, wskazując, że przedmiotowy przepis karny jest nieprecyzyjny, niejasny, przewencyjnie przeciwdziała przemocy, a nie bezpośredniej przemocy¹¹, a także ogranicza jego prawo do wolności słowa wynikające z pierwszej i czternastej poprawki do amerykańskiej Konstytucji¹², która to m.in. zakazuje wydania i stosowania przez poszczególne stany „ustaw, które by ograniczały prawa i wolności obywateli Stanów Zjednoczonych”¹³.

W konsekwencji, Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych w orzeczeniu *Chaplinsky v. New Hampshire* orzekł, że przedmiotowe przepisy nie są niezgodne z amerykańską konstytucją. W wyroku wskazał, że „występują pewne dobrze zdefiniowane i ściśle ograniczone rodzaje stwierdzeń, których zapobieganie i penalizowanie nigdy nie stanowiło problemów natury konstytucyjnej. Wymienić wśród nich można stwierdzenia wulgarne, nieprzyzwoite, bluźniercze, zniesławiające, obraźliwe lub tak zwane »walczące słowa«, czyli takie, które same w sobie wyrządzają krzywdę lub zmerząją do natychmiastowego naruszenia pokoju [...]. Tego rodzaju stwierdzenia nie są zasadniczym składnikiem przedstawiania żadnych idei. Co więcej, niosą ze sobą tak niewielką wartość społeczną w dotarciu do jakiegokolwiek prawdy, że porządek i moralność wyraźnie przewyższają wszelkie pożytki płynące z tego rodzaju stwierdzeń”¹⁴. Powyższe orzeczenie w sprawie *Chaplinsky v. New Hampshire* miało przełomowe znaczenie, ponieważ po raz pierwszy Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych utrzymał w mocy wyrok karny skazujący za używanie tak zwanych „walczących słów”¹⁵.

Wskazana tu doktryna „walczących słów” (ang. *fighting words doctrine*) przesądziła, że za przestępstwo na mocy amerykańskich przepisów prawnokarnych mogą być uznane tylko i wyłącznie te czyny, które zawierają w sobie stwierdzenia *explicite* wymienione we wskazanym tu orzeczeniu.

¹¹ B. Caine, *The Trouble with “Fighting Words”: Chaplinsky v. New Hampshire is a Threat to First Amendment Values and Should Be Overruled*, „Marquette Law Review” 2008, vol. 88, no. 3 (winter), s. 460.

¹² J.M. Bitzer, *Chaplinsky v. New Hampshire (1942)*, The First Amendment Encyclopedia, <https://www.mtsu.edu/first-amendment/article/293/chaplinsky-v-new-hampshire> [dostęp: 24.11.2020].

¹³ *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki – poprawki. Poprawka XIV*, Sejm RP, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa-am14.html> [dostęp: 24.11.2020].

¹⁴ *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942), Justia. US Supreme Court, <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/315/568/> [dostęp: 26.11.2020].

¹⁵ D. S. Bogen, *The Supreme Court’s Interpretation of the Guarantee of Freedom of Speech*, „Maryland Law Review” vol. 35, issue 4, s. 575.

Wynika z tego *a contrario*, że w przypadkach, gdy konkretna wypowiedź czy innego rodzaju zachowanie tego typu stwierdzeń nie przedstawia – będą one chronione na mocy pierwszej poprawki do amerykańskiej wypowiedzi, a w konsekwencji będą mogły być swobodnie i dowolnie wygłaszane. Jakie są następstwa orzeczenia w sprawie *Chaplinsky v. New Hampshire*, co do granic prawa do wolności słowa w amerykańskim prawie przedstawić można na kilku, najistotniejszych, zdaniem autorki, orzeczeniach.

3. Snyder v. Phelps

Jedną z najczęściej komentowanych i ukazujących kwestie związane ze stosowaniem doktryny walczących słów i pierwszej poprawki do amerykańskiej konstytucji była sprawa *Snyder v. Phelps*.

Matthew Snyder był żołnierzem marynarki, który zginął w Iraku w marcu 2006 roku¹⁶. Jego pogrzeb miał odbyć się w obrządku chrześcijańskim w katolickim Kościele św. Jana w Westminster (Maryland). Mimo próśb jego ojca – Alberta Snydera o to, aby pogrzeb miał charakter prywatny, informacje o nim pojawiły się w lokalnych gazetach¹⁷.

W tym samym okresie, Fred Phelps, założyciel Kościoła Baptistycznego Westboro, demonstrował swoje poglądy dotyczące swoich radykalnych poglądów, wskazując, że pierwsza poprawka do amerykańskiej Konstytucji gwarantuje nieograniczone prawo do manifestowania poglądów dotyczących m.in. państwa czy homoseksualizmu¹⁸.

Analogiczna sytuacja miała miejsce na pogrzebie Matthewa Snydera. Członkowie Kościoła Baptistycznego Westboro podczas tej uroczystości nosili tablice z napisami: „Papież w piekle” (ang. „*Pope in Hell*”), „Talibowie z Maryland” (ang. *Maryland Taliban*)¹⁹, „Księża gwałcą dzieci” (ang. „*Priests Rape Boys*”), „Dzięki Bogu za martwych żołnierzy” (ang. „*Thank God for Dead Soldiers*”) i inne²⁰.

¹⁶ S. O'Brien, *Case Study: Snyder v. Phelps*, <http://ethicsunwrapped.utexas.edu/wp-content/uploads/2017/02/43-Snyder-v.-Phelps.pdf> [dostęp: 29.11.2020].

¹⁷ M. White, *The Implications of Snyder v. Phelps*, <https://digitalcommons.library.umaine.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1024&context=honors> [dostęp: 30.11.2020].

¹⁸ J. M. Martin, *Snyder v. Phelps: Applying the Constitution's Historic Protection of Offensive Expression to Religiously Motivated Speech*, „*Regent University Law Review*” 2011-2013, vol. 24, issue 2, s. 487-488.

¹⁹ W. Wat Hopkins, *Snyder v. Phelps, Private Persons and Intentional Infliction of Emotional Distress: A Chance for the Supreme Court to Set Things Right*, „*First Amendment Law Review*” vol. 9, issue 1, s. 157.

²⁰ *Snyder v. Phelps*, 562 U.S. 443 (2011), Justia. US Supreme Court, <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/562/443/> [dostęp: 18.11.2020].

Ponadto, tuż po pogrzebie, córka Phelpsów opublikowała na stronie internetowej Kościoła Baptistycznego Westboro post, w którym potępiła Snyderów za to, że nauczyli swojego syna, jak ignorować stwórcę, jak popełniać cudzołóstwo, a także jak przestrzegać zasad Kościoła Katolickiego, wspierającego największą maszynę pedofilską w historii świata²¹.

W rezultacie, Snyder – ojciec zmarłego żołnierza pozwał Phelpsów i Kościół Baptistyczny Westboro za umyślne zadanie cierpienia emocjonalnego (ang. *intentional infliction of emotional distress*), zмовę (ang. *civil conspiracy*), zniesławienie (ang. *defamation*). Wystąpił także z dwoma roszczeniami z tytułu naruszenia prawa do prywatności (ang. *invasion of privacy*): o naruszenie sfery prywatności (ang. *intrusion upon seclusion*) oraz o rozgłaszanie informacji o charakterze prywatnym (ang. *publicity given to private life*)²².

W pierwszej instancji najniższy sąd w hierarchii sądownictwa w USA Sąd Dystryktowy w Maryland (ang. *United States District Court for the District of Maryland*)²³ oddalił roszczenie o zniesławienie i o naruszenie prawa do prywatności, przychylając się do wniosku Kościoła Baptistycznego Westboro, który wskazywał, że przesłanki roszczenia nie zostały udowodnione²⁴.

Co prawda początkowo ława przysięgłych orzekła, że pozwani odpowiedzialni są za umyślne zadanie cierpienia emocjonalnego, a także za naruszenie sfery prywatności i na tej podstawie przyznała 10,9 miliona dolarów odszkodowania, tj. 8 milionów dolarów odszkodowania represyjnego oraz 2,9 miliona dolarów odszkodowania kompensacyjnego²⁵. Później, sąd obniżył kwotę odszkodowania represyjnego do 2,1 miliona dolarów (łącznie 5 miliona dolarów), nie zmieniając jednak ustaleń ławy przysięgłych, co do odpowiedzialności pozwanych²⁶.

Od powyższego orzeczenia wniesiona została apelacja. Sąd Apelacyjny Czwartego Okręgu w Richmond²⁷ (ang. *Court of Appeals for the Fourth Circu-*

²¹ Tamże.

²² *Snyder v. Phelps*, 533 F. Supp. 2d 567 (2008), Leagle, <https://www.leagle.com/decision/20081100533fsupp2d56711043> [dostęp: 1.12.2020].

²³ A.M. Ludwikowska, R. R. Ludwikowski, *Sądy w Stanach Zjednoczonych. Struktura i jurysdykcja*, Toruń 2008, s. 20.

²⁴ H. Hooper, *Sticks and Stones: IIED and Speech after Snyder v. Phelps*, „Missouri Law Review” 2011, vol. 76, issue 4, s. 1220.

²⁵ *Snyder v. Phelps*, 533...

²⁶ H. Hooper, *Sticks and Stones: IIED and Speech...*, s. 1220.

²⁷ Tabela sądów: A.M. Ludwikowska, R.R. Ludwikowski, *Sądy w Stanach...*, Toruń 2008, s. 24.

it) uchylił wyrok sądu I instancji wskazując, że wypowiedzi głoszone przez pozwanych były chronione na mocy pierwszej poprawki do amerykańskiej Konstytucji²⁸, co oznaczało, że pozwani mieli prawo do głoszenia swoich poglądów zarówno na pogrzebie Snydera, jak i na swoich stronach internetowych. Jak stwierdził w wyroku Sąd „orzeczenie (I instancji – przyp. aut.) powiązało odpowiedzialność deliktową z konstytucyjnie chronionym prawem do wolności słowa”²⁹, podkreślając tym samym niesłuszność wniosku, że zachowanie pozwanych nie podlegało ochronie przewidzianej w pierwszej poprawce do amerykańskiej konstytucji³⁰.

Co interesujące i warte podkreślenia, do wyroku Sądu II instancji przez sędziego Sheddą zostało wniesione zdanie zbieżne (ang. *concurrency*)³¹. Jego zdaniem sprawa nie powinna zostać rozstrzygnięta na mocy przepisów rangi konstytucyjnej, bowiem w tym przypadku zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na stwierdzenie, że zostały spełnione przesłanki roszczenia z tytułu odpowiedzialności deliktowej stanu Maryland³².

Odwolanie od powyższego wyroku wnieśli powodowie do Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych (ang. *Supreme Court of the United States*). Wskazywali, że pozwani powinni odpowiadać deliktowo, ponieważ powód jest osobą prywatną, a wypowiedzi Phelpsów dotyczyły jego bezpośrednio, a nie spraw publicznych³³. Przeciwnie, druga strona wskazywała, że Snyder jest osobą publiczną, a ich wypowiedzi dotyczyły spraw o takim charakterze, w związku z tym przysługuje im ochrona z tytułu pierwszej poprawki do amerykańskiej Konstytucji³⁴.

Ostatecznie, w marcu 2011 roku większością 8 głosów do 1 głosu Sąd Najwyższy orzekł, że regulacje pierwszej poprawki mają pierwszeństwo nad

²⁸ E. Horowitz, *Snyder v. Phelps: The Demise of Constitutional Avoidance*, „University of Miami National Security & Armed Conflict Law Review” 2010–2011, vol. 1, s. 287.

²⁹ *Snyder v. Phelps*, 580 F.3d at 226. Casetext, <https://casetext.com/case/snyder-v-phelps-2> [dostęp: 2.12.2020].

³⁰ L.C. Griffin, *Snyder v. Phelps: Searching for a Legal Standard*, „Cardozo Law Review De Novo” 2010, s. 353.

³¹ „Opinie zbieżne wyrażają sędziowie, którzy przyjmują konkluzję większości, ale nie zgadzają się z ich procesem rozumowania” (A.M. Ludwikowska, R.R. Ludwikowski, *Sądy w Stanach...*, Toruń 2008, s. 29). Analogicznie, w tym wypadku sędzia Shedd zgłosił zdanie zbieżne wskazując, że zgadza się, co do ostatecznego rozstrzygnięcia, tj. co do oddalenia powództwa Snydera, ale nie zgadza się, co do argumentacji pozostającej części składu.

³² L.C. Griffin, *Snyder v. Phelps...*, s. 353.

³³ Tamże.

³⁴ *Snyder v. Phelps*. Legal Information Institute, <https://www.law.cornell.edu/supct/cert/09-751> [dostęp: 4.12.2020].

umyślnym zadaniem cierpienia emocjonalnego³⁵, co oznacza, że w tych przypadkach powództwo cywilne musi zostać oddalone.

Sąd Najwyższy wskazał także, że prawo do wolności słowa w sprawach o charakterze publicznym zajmuje pierwsze miejsce w hierarchii wartości prawnie chronionych przez pierwszą poprawkę do amerykańskiej Konstytucji, a także, że przysługuje mu szczególny zakres ochrony³⁶.

Wprawdzie, jego zdaniem, trudno jest wyznaczyć granice charakteru publicznego danych słów, ale za takie uznać należy wypowiedzi, które odnoszą się do jakiegokolwiek kwestii politycznej, społecznej, są przedmiotem dyskusji publicznej, troski społecznej lub dotyczą wartości uznawanych w społeczeństwie. Niestosowny lub kontrowersyjny charakter danej wypowiedzi jest nieistotny dla określenia czy wypowiedź ta dotyczy kwestii publicznej³⁷.

W sprawie *Snyder v. Phelps* amerykański Sąd Najwyższy podkreślił podstawową zasadę prawa do wolności słowa, będącą konsekwencją regulacji pierwszej poprawki – poglądy wygłaszane publicznie mają fundamentalne znaczenie dla wolności w systemie amerykańskiego demokratycznego państwa prawa. Władza nie może ich cenzurować wyłącznie na tej podstawie, że są one obraźliwe³⁸.

Sąd Najwyższy nie rozstrzygnął jednak publikacji zamieszczonych na stronie internetowej Kościoła Baptistycznego Westboro, ponieważ nie były objęte zakresem odwołania wniesionego przez Snydera³⁹.

4. *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*

Wcześniejszą sprawą rozpatrywaną przez Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych, gdzie przeanalizowane zostały kwestie związane z prawem do

³⁵ E. Goldberg, *With 8-1 Ruling, Supreme Court Affirms Primacy of First Amendment in 'Snyder v. Phelps'*, <https://www.thefire.org/with-8-1-ruling-supreme-court-affirms-primacy-of-first-amendment-in-snyder-v-phelps/> [dostęp: 5.12.2020].

³⁶ *Snyder v. Phelps*, 562 U.S. 443 (2011), Justia. US Supreme Court, <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/562/443/> [dostęp: 6.12.2020].

³⁷ Tamże.

³⁸ R. Berger Levinson, *Targeted Hate Speech and the First Amendment: How the Supreme Court Should Have Decided Snyder*, „Suffolk University Law Review”, vol. XLVI, s. 52.

³⁹ M.D. Hellman, *Protest Heard around the World: Why the Supreme Court's Decision in Snyder v. Phelps Protects Too Much Speech, Challenges the Court's Historical Balance between Free Speech and State Tort Claims, and Leaves Tort Victims with Little Remedy*, „California Western Law Review” 2012, vol. 49, no. 1, s. 66–67.

wolności słowa czy doktryną walczących słów była sprawa *the National Socialist Party of America v. Village of Skokie*.

Istotna w kontekście analizy zagadnienia była w szczególności struktura narodowościowa miejscowości *Skokie*. Ówczesnie była to blisko 70-tyśięczna wieś, w której ponad połowa mieszkańców była wyznawcami judaizmu lub osobami posiadającymi żydowskie pochodzenie. Część z nich była także ocalałymi z Holocaustu (ok. 7 tysięcy⁴⁰) lub osobami, które w jego trakcie straciły członków swoich rodzin⁴¹.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy, *the National Socialist Party of America*, neonazistowska partia utworzona w Chicago, reprezentowana przez swojego założyciela – Franka Collina planowała zorganizować przemarsz ulicami wsi *Skokie* w dniu 1 maja 1977 roku, o czym poinformowała w liście lokalne władze⁴². Członkowie tej organizacji ubrani mieli być w mundury SS ze swastykami⁴³. Dodatkowo, w tym okresie przedstawiciele *the National Socialist Party of America* rozprawdzali we wsi *Skokie* ulotki, w których wskazywali, że miejscowość została wybrana na miejsce przemarszu z tego powodu, że „jest gęsto zaludniona przez prawdziwego wroga – Żyda”⁴⁴.

Lokalne władze podjęły działania prewencyjne, mające zapobiec organizacji wydarzenia. Na wstępie wystąpiły o wydanie zakazu organizacji przemarszu⁴⁵. Co więcej, wydano także trzy przepisy prawa miejscowego mające to uniemożliwić⁴⁶. Na ich podstawie organizatorzy demonstracji musieli ubezpieczyć marsz od szkód wyrządzonych przez protestujących na łączną kwotę 350 tysięcy dolarów⁴⁷. Kolejny przepis zezwalał radzie wsi *Skokie* na wydanie zakazu organizacji demonstracji członków partii poli-

⁴⁰ R.A. Salem, *Mediating Political and Social Conflicts: The Skokie-Nazi Dispute*, „Sociological Practice” vol. 10, issue 1, s. 153.

⁴¹ M.A. Rabinowitz, *Nazis in Skokie: Fighting Words or Heckler's Veto?*, „DePaul Law Review” 1979 vol. 28, issue 2 (winter), s. 260.

⁴² D.A. Downs, *Skokie Revisited: Hate Group Speech and the First Amendment*, „Notre Dame Law Review” vol. 60, issue 4, s. 629.

⁴³ M. Rosenfeld, *Hate Speech in Constitutional Jurisprudence. A Comparative Analysis*, „Cardozo Law Review” 2003, vol. 24, s. 1537.

⁴⁴ *Collin v. Smith*, 578 F.2d 1197 (7th Cir. 1978). Justia. US Law. <https://lawjustia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/578/1197/448646/>, dostęp: 12.12.2020; M. A. Rabinowitz, *Nazis in Skokie: Fighting Words...*, s. 261.

⁴⁵ D.A. Downs, *Skokie Revisited...*, s. 629.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ I.L. Horowitz, V. C. Bramson, *Skokie, the ACLU and the Endurance of Democratic Theory*, „Law and Contemporary Problems” vol. 43, no. 2, s. 329 wskazuje: Village Ordinance No. 77-5-N-994.

tycznych ubranych w mundury wojskowe⁴⁸. Po trzecie, prawo prewencyjnie zakazywało publicznego wystawiania swastyki jako symbolu nawojującego lub podżegającego do nienawiści z uwagi na rasę, pochodzenie lub religię⁴⁹.

Zdaniem Collina powyższe działania lokalnych władz naruszały jego prawa wynikające z pierwszej poprawki do amerykańskiej konstytucji. W połowie marca 1977 roku powiadomił lokalny komisariat Policji o zamiarze zorganizowania demonstracji w dniu 1 maja tego roku, co miało być mu gwarantowane na podstawie przywołanych tu regulacji ustawy zasadniczej. W piśmie wskazał, że uczestniczyć w niej ma kilkudziesięciu mężczyzn, którzy będą demonstrować wraz z wypisanymi hasłami takimi jak: „Białe prawo do wolności słowa”, „Wolność słowa dla białych Amerykanów”, „Wolność słowa dla białych, amerykańskich mężczyzn”⁵⁰.

Na skutek wniosku złożonego przez wieś Skookie sąd I instancji (ang. *Cook County Circuit Court*) wydał zakaz organizacji przemarszu przez NSPA w mundurach, prezentowania lub rozdawania „jakichkolwiek materiałów, które miały nawoływać do nienawiści wobec Żydów, a także noszenia lub pokazywania swastyki”⁵¹.

Sąd apelacyjny I dystryktu stanu Illinois (ang. *Appellate Court of Illinois — First District*) oraz Sąd Najwyższy stanu Illinois odmówiły rozpatrzenia odwołania od zakazu wydanego przez sąd I instancji⁵². W konsekwencji *the National Socialist Party of America* wniosła skargę do Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, który nakazał rozpatrzenie sprawy przez Sąd Apelacyjny, ponieważ wcześniejsza odmowa nie spełniała gwarancji proceduralnych, co do postępowania drugoinstancyjnego, a także pozbawiała stronę możliwości obrony swoich praw wynikających z pierwszej poprawki do amerykańskiej Konstytucji⁵³.

Ostatecznie, Sąd Apelacyjny zmienił wcześniejszy zakaz w ten sposób, że utrzymał go w mocy w zakresie noszenia lub pokazywania swastyki,

⁴⁸ Tamże cytuje: Village Ordinance No. 77-5-N-996.

⁴⁹ Tamże cytuje: Village Ordinance No. 77-5-N-995, § 28-43.2.

⁵⁰ *Limits of Free Speech in the US: Skokie vs. Nazis (US Supreme Court Ruling)*, ScienceProg. <https://scienceprog.com/limits-of-free-speech-in-the-us-skokie-vs-nazis-us-supreme-court-ruling/>, dostęp: 13.12.2020.

⁵¹ Wyrok cytuje: D.A. Downs, *Skokie Revisited...*, s. 641.

⁵² C. Demaske, *Village of Skokie v. National Socialist Party of America (Ill) (1978)*, The First Amendment Encyclopedia, https://www.mtsu.edu/first-amendment/article/728/village-of-skokie-v-national-socialist-party-of-america-ill?fbclid=IwAR1rbvCtDpixRB16OpIWNBCC_NOUJbMQxS-QqlfengQNiMf344GsHTEw_sY [dostęp: 22.12.2020].

⁵³ *National Socialist Party of America v. Village of Skokie*, 432 U.S. 43 (1977), Justia. US Supreme Court, <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/432/43/> [dostęp: 20.12.2020].

jednocześnie uchylając pozostałe zakazy. Sąd w swoim orzeczeniu wskazał, że danego przekazu nie można cenzurować z tego tylko tytułu, że uznany został przez publiczność za wrogi⁵⁴. Jego zdaniem, prezentowanie swastyki nie mieści się w doktrynie walczących słów⁵⁵, czyli „słów, które same w sobie wyrządzają krzywdę lub zmierzają do natychmiastowego naruszenia pokoju”⁵⁶. W konsekwencji, neonaziści mogli zorganizować demonstrację, na której prezentowaliby swastykę.

Do przemarszu członków *the National Socialist Party of America* ulicami Skokie ostatecznie nie doszło⁵⁷. Mimo to, orzeczenie w tej sprawie miało fundamentalne znaczenie, bowiem podkreśliło, jak istotne w amerykańskim systemie prawnym jest prawo do wolności słowa, które w dużej mierze ma pierwszeństwo przed dobrami prawnymi innych osób.

5. Prawo do wolności słowa w Polsce.

Czy możliwe byłoby funkcjonowanie modelu amerykańskiego?

Przywołując amerykański model prawa do wolności słowa warto odnieść się także do rodzimego porządku prawnego i spróbować odpowiedzieć na pytanie czy tak szeroki zakres tego prawa mógłby funkcjonować w Polsce.

Truizmem jest stwierdzenie, że fundamentalne znaczenie dla niniejszej kwestii mają przepisy polskiej Konstytucji, a konkretnie art. 54 ust. 1 w brzmieniu: „Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji”⁵⁸, które to *de facto* statuuje trzy odrębne wolności: wyrażania poglądów, pozyskiwania informacji i ich rozpowszechniania⁵⁹. Przepis ten ściśle powiązany jest z bardziej szczegółowymi prawami i wolnościami, wśród których wymienić można m.in.: wolność prasy (art. 14 Konstytucji), wolność komunikowania się (art. art. 49) czy wolności twórczości artystycznej i badań naukowych (art. 73)⁶⁰.

⁵⁴ *Village of Skokie v. Nat'l Socialist Party*, 51 Ill. App. 3d 279, 366 N.E.2d 347 (1977). *Leagle*. <https://www.leagle.com/decision/197733051illapp3d2791280> [dostęp: 22.12.2020].

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315...

⁵⁷ M. Keneally, *Skokie: The legacy of the would-be Nazi march in a town of Holocaust survivors*, ABC News, <https://abcnews.go.com/US/skokie-legacy-nazi-march-town-holocaust-survivors/story?id=56026742> [dostęp: 18.01.2021].

⁵⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

⁵⁹ M. Florczak-Wątor, *Wolności, prawa i obowiązki człowieka. Art. 54. Wolność słowa* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, s. 186.

⁶⁰ J. Sadowski, *Wolności i prawa osobiste. Art. 54. Wolność słowa; zakaz cenzury* [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1-86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 1279.

Wolność wypowiedzi nie ma charakteru absolutnego, co podkreśla Trybunał Konstytucyjny⁶¹. W jednym ze swoich wyroków wskazał, że Konstytucja statuuje wolność wypowiedzi, jednocześnie dopuszczając do tej zasady wyjątki w postaci jej ograniczania „w sposób czyniący zadość wymaganiom konstytucyjnym” wskazanym w art. 31 ust. 3 Konstytucji⁶². Zgodnie z tym przepisem, będzie to dopuszczalne wyłącznie w ustawie⁶³. Co więcej, ograniczenia nie mogą naruszać istoty danej wolności lub prawa podmiotowego oraz muszą być „konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób”⁶⁴.

Prima facie takie ograniczenia prawa do wolności słowa funkcjonować będą przede wszystkim w odpowiednich przepisach prawa karnego. Wymienić tu można przykładowo np. art. 256 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (dalej: k.k.)⁶⁵. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania zgodności przepisu ograniczającego prawo do wolności słowa z normami ustawy zasadniczej przeprowadzić należy test proporcjonalności odwołujący się do ww. art. 31 ust. 3 Konstytucji. Należy sprawdzić, czy dane ograniczenie „jest konieczne w państwie demokratycznym dla jego bezpieczeństwa, porządku publicznego oraz wolności i praw innych osób”⁶⁶. Jak wskazuje się w przytoczonym tu orzeczeniu, art. 256 § 1 k.k. spełnia wymogi proporcjonalności, bowiem znajduje uzasadnienie aksjologiczne w zasadzie przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, konstytucyjnym zakazie istnienia organizacji i partii o charakterze totalitarnym lub opartych na nienawiści⁶⁷.

Prima facie, Trybunał Konstytucyjny w większości przypadków analizował przypadki polegające na wprowadzeniu ograniczenia prawa do wolności słowa w przypadku przepisów prawnokarnych w sprzeczności z regulacjami konstytucyjnymi, bo ograniczającymi to prawo w szerszym zakresie niż pozwala na to ustawa zasadnicza. Czy możliwe jest jednak w polskim systemie prawnym funkcjonowanie modelu przeciwnego prawa do wolności słowa,

⁶¹ M. Florczak-Wątor, *Wolności, prawa i obowiązki człowieka...*, s. 188.

⁶² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2006 r. sygn. akt P 10/06.

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Tamże. Trybunał cytuje art. 31 ust. 3 Konstytucji.

⁶⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1444 z późn. zm.).

⁶⁶ Art. 31 ust. 3 Konstytucji; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt SK 65/12; <https://trybunal.gov.pl/s/sk-6512> [dostęp: 2.01.2021].

⁶⁷ Tamże.

tj. amerykańskiego, a więc modelu zakładającego dużo większy jego zakres, ograniczony tylko w niektórych, bardzo wąskich przypadkach? Oczywiście, przy uwzględnieniu odpowiednich zmian w przepisach prawno-karnych, polegających przede wszystkim na uchyleniu przepisów penalizujących przejawy mowy nienawiści, choćby wspomnianego wyżej art. 256 k.k.

Wprowadzenie takiego modelu wymagałoby fundamentalnych zmian w całym systemie polskiego prawa, nie tylko karnego, ale także konstytucyjnego czy cywilnego, a także wiążących Polskę aktów prawa międzynarodowego.

W kontekście prawa cywilnego na zakres prawa do wolności słowa wpływa ochrona dóbr osobistych, którą statuują w głównej mierze przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny⁶⁸ (dalej: k.c.). Wskazać należy przede wszystkim na art. 23 k.c., który zawiera otwarty katalog dóbr osobistych⁶⁹, którymi są m.in. zdrowie, wolność czy cześć⁷⁰. Jak wskazuje się w piśmiennictwie dobrem osobistym jest także godność, będąca nienaruszalną częścią innych dóbr osobistych⁷¹. Czym jest jednak samo „dobro osobiste”? Termin ten nie posiada definicji legalnej. Jak wskazuje się w piśmiennictwie „dobrami osobistymi są powszechnie uznane w społeczeństwie wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawem godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka”⁷².

Prima facie mowa nienawiści może naruszać każde ze wskazanych wyżej dóbr osobistych. Przykładowo, we wspomnianej wyżej sprawie *Village of Skokie v. National Socialist Party of America* zorganizowany przemarsz neonazistów mógł naruszyć dobra osobiste mieszkańców, skoro, jak wskazuje się w piśmiennictwie, według stanowiska subiektywistycznego⁷³ ochrona wspomnianych tu dóbr osobistych przysługuje „przed zma-

⁶⁸ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1740 z późn. zm.).

⁶⁹ P. Sobolewski, *Otwarty katalog dóbr osobistych* [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Przepisy wprowadzające KC. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99)*, Warszawa 2017, s. 177.

⁷⁰ Art. 23 k.c.: „Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach”.

⁷¹ P. Sobolewski, *Otwarty katalog...*, s. 180.

⁷² P. Machnikowski, *Pojęcie dobra osobistego*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2016, s. 58.

⁷³ Podział na stanowisko subiektywistyczne i obiektywistyczne przedstawia: B. Gawlik, *Ochrona dóbr osobistych. Sens i nonsens koncepcji tzw. praw podmiotowych osobistych*, „Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace

spokoju psychicznego i naruszeniem uczuć”⁷⁴. Niewątpliwie, przemarsz neonazistów prezentujących symbol Holocaustu – swastykę mógł naruszyć spokój psychiczny. Naruszenie dóbr osobistych mieszkańców miałyby też miejsce w przypadku obiektywizującej koncepcji dóbr osobistych, która to nie odwołuje się do „psychiki człowieka i jego doznań uczuciowych”, a do „ocen społecznych”⁷⁵ na podstawie kryteriów prawnych, moralnych czy obyczajowych⁷⁶. Polski model zezwala na ograniczenie prawa do wolności słowa przede wszystkim w sytuacji, gdy korzystanie z niego narusza dobra osobiste innego podmiotu. W prawie amerykańskim swoisty test polegający na sprawdzeniu, czy dana wypowiedź narusza dobro osobiste innego podmiotu, *prima facie* nie jest rzetelny i adekwatny, bowiem w tym modelu nie można ograniczyć prawa do wolności słowa wyłącznie z tego powodu, że zachowanie narusza dobra prawnie chronione innych podmiotów.

W tym kontekście poczynić trzeba jednak uwagę, że w polskim prawie dyskusyjna jest ochrona dóbr osobistych pojedynczych członków zbiorowości w przypadku tzw. zniesławienia grupowego⁷⁷. Sąd Najwyższy w jednym ze swoich wyroków wskazał bowiem, że „Członek partii politycznej, wobec której podniesiono zniesławiające zarzuty, może skutecznie domagać się ochrony swych dóbr osobistych, gdy wykaże, że zarzuty dotyczą także bezpośrednio jego osoby”⁷⁸. Odpowiednio tę zasadę należy stosować w zakresie członków innych zbiorowości.

Kolejną gałęzią prawa, której regulacje pozostają w sprzeczności z amerykańskim modelem prawa do wolności słowa są przepisy prawa międzynarodowego. Wymienić tu można np. art. 10 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, zgodnie z którym „Korzystanie z tych wolności⁷⁹ pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie

z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej. Prace z zakresu prawa cywilnego i własności intelektualnej” zeszyt 41, DCCLXXI, s. 124.

⁷⁴ S. Grzybowski, *Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego*, Warszawa 1957, s. 78.

⁷⁵ B. Gawlik, *Ochrona dóbr osobistych...*, s. 125.

⁷⁶ Tamże cytuje: A. Szpunar, *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa 1979, s. 106.

⁷⁷ M. Kowalski, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r. I CSK 118/06*, „Palestra” 2008, nr 1–2, s. 311.

⁷⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 r., sygn. I CSK 118/06, LEX.

⁷⁹ Prawa do wolności opinii – przyp. aut.

demokratycznym [...], ochronę dobrego imienia i praw innych osób”⁸⁰. Przepis ten wprowadza wyraźną klauzulę ograniczającą, wskazującą na to, że prawo do wolności wypowiedzi nie jest prawem bezwzględnym⁸¹ – może zostać ograniczone, gdy narusza prawa i wolności innych osób.

Drugim analogicznym przykładem jest art. 19 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, zgodnie z którym „Realizacja praw przewidzianych w ustępie 2⁸² [...] może [...] w konsekwencji podlegać pewnym ograniczeniom, które powinny być jednak wyraźnie przewidziane przez ustawę i które są niezbędne w celu: [...] poszanowania praw i dobrego imienia innych”⁸³. Oczywiście, wszystkie regulacje prawa międzynarodowego spełniać muszą zasadę proporcjonalności⁸⁴.

Ostatnią, fundamentalną kwestią, którą wskazać należy wskazując przepisy zezwalające na ograniczenie prawa do wolności słowa są przepisy Konstytucji, a to w szczególności art. 30 – będący podstawom przepisem chroniącym dobra osobiste człowieka⁸⁵ czy art. 31 ust. 2 zd. 1 w brzmieniu: „Každy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych”⁸⁶, który *explicitie* zobowiązuje podmioty prywatne do poszanowania wolności i praw innych podmiotów⁸⁷.

Co ciekawe, trzy ostatnie wymienione tu akty prawne mają podwójną rolę: z jednej strony każdy z nich statuuje prawo do wolności wypowiedzi, a z drugiej przewiduje także, że prawo to nie jest nieograniczone.

⁸⁰ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284).

⁸¹ M.A. Nowicki, *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, Warszawa 2013, s. 796.

⁸² To jest prawa do swobodnego wyrażania opinii – przyp. aut.

⁸³ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167).

⁸⁴ A. Gliszczyńska-Grabias, *Poszanowanie praw i dobrego imienia innych*, [w:] R. Wieruszewski (red.), *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich (Osobistych) i Politycznych. Komentarz*, Warszawa 2012, s.

⁸⁵ L. Bosek, *Zasady ogólne. Art. 30. Zasada nienaruszalności i poszanowania godności człowieka*, [w:] M. Safjan (red.), L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1-86*, Warszawa 2016, s. 750.

⁸⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej...

⁸⁷ L. Garlicki, K. Wojtyczek, *Horyzontalne działanie konstytucyjnych wolności i praw (art. 31 ust. 2 zdanie pierwsze)*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II. Art. 30-86*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 67.

6. Podsumowanie

Regulacje amerykańskiego prawa, a przede wszystkim treść pierwszej poprawki do konstytucji Stanów Zjednoczonych mają olbrzymi wpływ na zakres prawa do wolności wypowiedzi w tym państwie. Ograniczone być ono może jedynie w niektórych, bardzo wąsko ujętych przypadkach, na co wskazuje orzecznictwo amerykańskich sądów, w tym także Sądu Najwyższego.

Polski model prawa do wolności słowa jest modelem węższym niż amerykański – ta różnica uwidoczniła się przede wszystkim w kontekście naruszenia dóbr osobistych innych osób. W Stanach Zjednoczonych takie zachowanie, gdy nie zostaną spełnione przesłanki wskazane w sprawie *Chaplinsky v. New Hampshire* będzie prawnie irrelevantne. Z kolei w Polsce możliwym jest ograniczenie prawa do wolności słowa w tych przypadkach, gdy dana wypowiedź narusza dobra osobiste osób trzecich. Analogicznie ma to miejsce także w przepisach prawnokarnych – popełnienie czynu zabronionego uzależnione jest od ataku na dobro prawne innych osób.

Czy możliwe byłoby wprowadzenie w Polsce modelu amerykańskiego, zakładającego szerokie prawo do wolności słowa? Moim zdaniem odpowiedź na to pytanie musi być negatywna. Wymagałoby to zbyt fundamentalnych i szerokich zmian w prawie – od uchylecia odpowiednich przepisów prawa karnego, wśród których wymienić można np. przepisy penalizujące mowę nienawiści czy zniesławienie, zmianę Konstytucji, a także wielkie zmiany w zakresie prawa cywilnego, odchodzące od aktualnego rozumienia ochrony dóbr osobistych.

Karolina Palka

**Where to limit the freedom of speech?
Analysis in the context of the First Amendment to the US Constitution
and the fighting words doctrine**

This article is about the limits of the right to free speech. The first section provides a brief introduction to this topic, primarily in the context of the First Amendment to the U.S. Constitution. The second section describes the case of *Chaplinsky v. New Hampshire*, which was fundamental to the topic of this paper because the United States Supreme Court created the so-called “fighting words” doctrine based on it. In the next two sections, two court cases are presented that perfectly demonstrate the limits of the right to free speech in the United States: *Snyder v. Phelps* and *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*. The fifth part shows the right to freedom of speech in the context of Polish civil, criminal, and constitutional law, as well as acts of international law binding on Poland. The last part is a short summary.

Keywords: freedom of speech, hate speech, fighting words doctrine

Słowa kluczowe: prawo do wolności słowa, mowa nienawiści, doktryna walczących słów